

ПОЗНАТАТА И НЕПОЗНАТА СЪДЕБНА ВЛАСТ

В основата на съвременната демокрация е философията на либерализма. Още Джон Лок, а след това Шарл Монтескьо и Жан-Жак Русо изследват разделението на властите. Въпреки известните различия помежду им, теорията за разделението на властите има своите общи параметри: обща е идеята за ограничаване на кралската власт и нейното поделяне с други субекти на властта. Критерият е „битието“ на закона. Той трябва да се създаде и да бъде защитен. Тези три сфери от битието на закона Монтескьо обособява в трите вида власти:

- властта да се създаде закона- законодателна;
- властта да се приложи закона- изпълнителна;
- властта да се охранява закона- съдебна.

Върховенството в тази система има **Законът**, плод на работата на законодателната власт - **Парламента**, сформирани в резултат на **свободни всеобщи избори**. От момента, в който политическата доктрина за разделението на властите придобива всеобщ характер, сме свикнали да различаваме три основни функции в структурата на една **Държава**, които се разпределят между законодателната, изпълнителната и съдебната власти. Идеята е всички публични да власти имат една обща цел: да въведат ред в социалните взаимоотношения, за да бъдат постигнати напредък и мир.

Независимо от степента или нивото на комуникация или отдалеченост между трите класически вида власти, оформящи Държавата, съдебната власт бива определяна като една от основните специфични прояви на родовото понятие „политическа власт“. Намирам, че определението за съдебната власт като такава, с прилежащите ѝ **независимост**, функция, организация и контролни механизми, отлично отговаря на принципите за съставяне на **надемократичното общество**. Признанието за политическия ѝ произход, какъвто е произходът на всички власти, които едно общество създава в лоното си, имат общ източник. Но в същото време се обяснява от необходимостта, която държавите изпитват в два аспекта: от една страна, да разнообразят политическите функции с цел по-голяма ефективност и да се отдалечат от схващането за едноличните власти. Тази рационална сложност като цяло налага

функциите, които в миналото са били правомощие на един господар или крал, да бъдат изпълнявани от произтичащи органи и структури, които се оказват по-съвършени и по-точно изпълняващи целите, наложени от собствената им същност. А това от своя страна доказва, че е гарантирано при изграждането на тези разнообразни власти да се въведат **механизми за равновесие, ограничение и контрол**, определящи предпазната клауза на **върховенството на закона**, поверено на **съдиите**, които следователно са истинските носители на правомощието да ревизират, да контролират законността и, в крайна сметка, да наложат правно решение на противоречията, възникнали вследствие на действията на гражданите или на другите публични власти. Съдиите и Магистратите заедно изпълняват тази съвкупност от изисквания и функции. Следователно те съставляват една власт.

Държавната власт у нас също се поделва между законодателна (парламент), изпълнителна (правителство) и съдебна власт. **Съдебната власт** има три самостоятелни звена - **съд, следствие и прокуратура**. Всички работещи в тях юристи - съдии, следователи и прокурори, се наричат с общото родово наименование „магистрати“.

Магистратите се назначават, повишават, понижават и освобождават от Висш съдебен съвет. Той се състои от 25 членове - 11 от тях се избират от парламента, 11 – от съдебната власт, и трима влизат в съвета по право - председателят на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд и главният прокурор. Висшият съдебен съвет обаче не е орган с правораздавателни функции. Той е висш административен, постоянно действащ орган за управление на съдебната система, който я представлява и осигурява нейната независимост. Заседанията на Висшия съдебен съвет се председателстват от правосъдния министър. Той обаче не е негов член и не участва в гласуванията. По този начин се спазва принципът за независимост на съдебната власт. Министърът на правосъдието не е част от съдебната, а от изпълнителната власт.

Конституционният съд, макар наречен „съд“, също не е част от съдебната система. Той не може да бъде инстанция по дела. Неговата функция е да гарантира, че законите не противоречат на Конституцията на страната. Когато със свое решение той обяви конкретна правна норма за противоконституционна, тя не се прилага, т.е. загубва задължителната си сила за гражданите.

Участието на съдебната власт в системата на разделение на властите поставя въпроса за взаимоотношенията между отделните ѝ звена. Като справедливо може да бъде определено конституционното решение съдебната власт да обхваща съдиите, прокурорите и следователите като самостоятелни звена, поставяйки ги в определена вътрешна субординация и процесуални връзки помежду им. Следва да отбележим, че позовавайки се на автономния си статут прокуратурата упражнява

пълнен контрол върху наказателния процес, доказвайки участието си в системата на съдебната власт.

Тогава? Защо съдебната ни система е най-критикуваната в докладите на Европейската комисия? Това ли е истинският модерен дизайн на властта? Има ли омерта при назначаването на висши съдебни постове? Кой зад коя маска се крие? Не е ли твърде много коварството на симулациите, които ни заливат? Има ли гражданско общество и ефективна система за контрол и самоконтрол, която да разруши вътрешната цитадела в лицето на „тримата големи“ - главният прокурор и председателите на върховните съдилища? Ще бъде ли разбит моделът на управление и разпределение на делата, при който делото следва да попадне при точния съдия? Ще се ревизира ли системата на зависимото правосъдие? Защо ни се струва, че кадровиците на Темида са обрасли от зависимости и очевидно са част от този модел? Не е ли сгрешена визията на закона като еманация на държавата, а не на обществото. Защото тогава, **когато „боледува“ съдебната система, боледува цялото общество.**

Възстановяването на общественото доверие в съдебната власт изисква пакет от мерки за прозрачност, въвеждането на модерни инструменти за планиране и отчетност и отстояване на фундаменталните принципи за сменяемост, избираемост и мандатност. И гаранция, че на ключови постове ще бъдат избирани консенсусно признати с **почтеността, професионализма и независимостта си магистрати** Необвързани с доминиращата политическа върхушка. **Честни и безпристрастни професионалисти**, които при вземането на своите решения ще се ръководят само от гражданския и обществения интерес.

Необходима е политическа воля, колкото и да е шаблонно. И **убийствено постоянство**, както правилно отбелязва Моника Макавей, бивш румънски министър на правосъдието, спечелила безапелационно битката с корупцията в съдебната система. По нейните думи една държава умира отвътре, когато е разяждана от безправие. Нейно верую е, че „когато се изчисти съдебната система, тя ще изчисти всичко останало“. Човешката алчност е огромна, особено, когато е свързана с политиката.

В основата на промяната са хората. Те са тези, които променят нещата. Точните хора на точното място. Ще ги намерим ли и ние българите? И ще ги поставим ли на точното място? Както сториха това румънците.